

EKONOMİ

TÜRKİYE İÇİN RİSKLER FIRSATLARA GÖRE DAHA AĞIR BASIYOR

Istanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, dünya çapında bir süredir ABD ve Avrupa odaklı finansal stres yaşadığına dikkat çekerek temel sorunun uzun yıllar düşük faize alışık olan ABD ve Avrupa bankacılık sisteminin, faizler kısa sürede %4,5-5 bandına geldiğinde zorlanıyor olmasına dikkat çekerek, "Küresel ticari ilişkilerin de çok daha karmaşık hale geldiği bir süreçte Türkiye için riskler fırsatlara göre biraz daha ağır basıyor." dedi.

Erdal Bahçivan

Istanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, dünya çapında bir süredir ABD ve Avrupa odaklı finansal stres yaşadığına dikkat çekerek, "ABD ve Avrupa'da toplam 4 bankanın yaşadığı likidite krizleri ve buna karşı kamu otoritelerinin devreye girerek aldığı önlemler dünyada yankı uyandırdı. Banka iflasları, 2008 krizinden sonra artan finansal regülasyonlara rağmen, risk yönetimi konusunda devam eden zaafırlara işaret etti. Yaşanan şok karşısında kamu otoriteleri adeta panik butonuna basarak mevduatlara güvence verdi." dedi.

Bir yandan da yüksek seyreden enflasyona karşı Avrupa ve İngiltere merkez bankalarının 50'şer baz puan, Fed'in ise 25 baz puan ile faiz artışlarını sürdürdüğünü sözlerine ekleyen Bahçivan, "Bankacılık sistemindeki çalkantının takip edileceği ve gerekli önlemlerin alınacağı mesajı verilse dahi ABD ve Avrupa'da fiyat istikrarı önceliğinin şimdilik korunduğunu görüyoruz. Burada temel sorun, uzun

yıllar düşük faize alışık ABD ve Avrupa bankacılık sisteminin, faizler kısa sürede %4,5-5 bandına gelince zorlanıyor olmasıdır. Faizlerin düşük olduğu dönemde ellerinde düşük faizli tahviller bulduran bankalar, bu dönemde faizlerin yükselmesiyle kayıplar yaşıyor. Yeri gelmişken ülkemizde de ileride benzer bir durumun yaşanmaması için dikkatli olmamız gerekiyor." ifadelerini kullandı.

Dünya genelinde iktisadi milliyetçiliğin yükseldiği bir sürece tanıklık edildiğini belirten Bahçivan şu değerlendirmede bulundu: "Küresel pazarın daha parçalı ve ticari ilişkilerin de çok daha karmaşık hale geldiği bir süreçte, Türkiye nasıl bir yol haritası izleyecek? Son dönemde ülkemiz açısından riskler fırsatlara göre biraz daha ağır basıyor. Küresel büyüme, yavaşlama eğilimine girdi. Ukrayna savaşıyla artan belirsizlikler, gıda ve enerjideki fiyat şokları Avrupa'da üretim maliyetlerini artırdı, tüketicilerin alım gücüne ve ekonomik güvene zarar verdi. Çekirdek enflasyonda katılık sinyalleri dikkat çekiyor. 2023'te büyümenin geçen yıla göre yavaş olacağına kesin gözüyle bakılıyor. Son aylarda Çin'deki yeniden açılma ve tedarik sorunlarındaki hafiflemenin de etkisiyle küresel nakliye fiyatları geri çekildi ve bu Türkiye'nin yakın pazarlardaki görece navlun avantajını zayıflattı. Yine dolar/TL kurunun yatay seyrine rağmen enflasyonun yüksek kalması ve bunun Türk Lirası'nda yol açtığı reel değerlenme, dış rekabette önemli bir zorluk haline geldi. Özellikle enerji ve emek-yoğun sektörlerde artan maliyetlere rağmen uluslararası rekabetin fiyatlara çektiği doğal üst sınır, **sanayicilerimizi** kârdan fedakarlık yapmaya zorluyor. Bu zorluk, KOBİ'ler için çok daha ciddi boyutlarda. Tüm bunların yanı sıra, iç talebin güçlü seyri ve TL'deki reel değerlenme son aylarda ithalatı körüklüyor. Bu da cari açığın artmasına katkıda bulunuyor."

Ekonomide durgunluk sinyali

Sanayi üretimindeki çöküşü perakendedeki düşüş takip etti. Şubat ayı ekonomide soğuma sinyallerinin geldiği ay oldu. Aynı dönemde miktar bazında ithalatın yüzde 20 arttığı görüldü

EKONOMİ SERVİSİ

TÜRKİYE ekonomisi şubat ayında depremin de etkisiyle soğuma sinyalleri verdi. TÜİK'in önceki gün açıkladığı sanayi üretim endeksinde aylık bazda yüzde 6 düşüş gözlemlendi. Yıllık bazda da düşüş yüzde 8.2 oldu. Üretim tarafında hal böyle iken dün açıklanan perakende satış hacmi endeksinde yıllık bazda yüzde 21.5 artış olsa da aylık düzeyde yüzde 6.5'lik düşüş oldu. Perakende satış hacmi temmuzdan bu yana yükselen bir grafik çiziyordu. Şubatta yıllık artış yüksek olsa da grafik aşağı yöne döndü. Aylık bazda yaşanan yüzde 6.5'lik düşüş ise son iki yılın en sert daralmasına işaret etti.

CİRODA DA KAYIP VAR

Şubat ayında perakende satış hacminde düşüş olmasının nedeni büyük ölçüde deprem. Söz konusu ayın iki haftalık döneminde depremden etkilenmeyen büyükşehirde dahi yeme içme sektörü ve olası İstanbul depremi söylentileri yüzünden turizm sert etkilendi. Bu etkiler perakende satış hacmine yansdı. Aylık bazda en sert düşüş yüzde 11.1 ile mobilya ve elektrikli eşya sektöründe gözlemlenirken, gıda, içecek ve tütün satışlarında düşüş yüzde 0.3 ile sınırlı kaldı. Ocak ayında yüzde 10.1 artış gösteren perakende cirolardaki aylık artış şubatta yüzde 5.5 düştü. Bu düşüş de son iki yılın en sert ciro kaybına işaret etti. Yıllık düzeyde ise durum farklı. Şubatta yıllık ciro yüzde 93.4 arttı. Aylık bazda tek ciro artışı yüzde 2.1 ile gıda, içecek ve tütünde oldu. En sert daralma ise yüzde 13.8 ile tıbbi ürünler ve kozmetik sektöründe görüldü. Onu yüzde 10.9 ile elektrikli eşya ve

mobilya izledi.

ÖNCÜ VERİLER NE DİYOR?

Şubat ayında ekonomik büyümenin göstergelerindeN olan **Istanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI verisi bir önceki aya göre değişimerek 50.1 düzeyinde kaldı. MÜSİAD'ın yayınladığı ve hem imalat hem hizmet sektörlerini kapsayan SAMEKS Bileşik Endeksi şubatta bir önceki aya göre 5.2 puan azalarak 48.7 değerine geriledi. Raporda, "Hizmet Sektörü Endeksinin önceki aya göre 4.7 puan azalarak 49.4 seviyesine gerilemesi etkili olurken, **Sanayi** Sektörü Endeksi de 7.4 puan birden azalarak 47.3 puana gerilemiştir. Böylece Haziran 2021 döneminden beri ilk kez her iki sektörde birden aylık bazda aza-

lış gözlenmiştir." denildi. 2023 yılı Mart ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış SAMEKS Bileşik Endeksi ise bir önceki aya göre 2.9 puan artarak 51.5 değerine yükseldi. **İSO** İmalat PMI da martta 50.9'a yükseldi. Veriler gösteriyor ki şubat ayında deprem etkisi ile ekonomi kısa süreli bir şok yaşadı. Ancak martta toparlanma başladı.

İNŞAAT CİROLARI PATLADI?

TÜİK verilerine göre şubatta ciro endekslerinde de aylık bazda düşüş oldu. Ocakta yüzde 8.4 artan ciro şubatta yüzde 5.1 azaldı. Aylık bazda inşaat cirolarında yüzde 5.1 artarken gayrimenkulde ciro düşüşü yüzde 10.1 oldu. İmalat **sanayisinde** düşüş de yüzde 5.1 olarak kaydedildi. Yıllık düzeyde ise

cirolar yüzde 68.1 olurken, imalatta yıllık artış yüzde 44.8'de kaldı. İnşaat ise yüzde 136.5 ve konaklama yiyecek sektöründe yüzde 112.8'lik artış oldu.

DIŞ TİCARET HADDİNDE DÜZELME

Ekonomik aktivitenin şubat ayında gösterdiği durgunluğa karşın dış ticarete ithalat tarafında ciddi artışlar dikkat çekti. TÜİK'in dün açıkladığı dış ticaret endekslerine göre söz konusu ayda ihracat miktar endeksi yüzde 10.5 azaldı. İthalat miktar endeksi ise yüzde 20 oranında arttı. İhracat birim değer endeksinin yüzde 4.6 artması ve ithalat birim değer endeksinin yüzde 8.2 azalması sayesinde dış ticaret hadlerinde düzelmeye oldu. İktisatçı Zafer Yükseler Twitter'dan paylaştığı notunda, "2023 Ocak-Şubat döneminde dış ticaret dengesindeki bozulmanın temel nedeni ithalat miktar endeksindeki yükseliştir. Bu dönemde dış ticaret hadlerinde önemli bir iyileşme gözlenmiştir." tespitini yaptı. Dış ticaret haddinin düzelmesinin nedeni daha fazla ithalata daha az bedel ödememizden kaynaklandı. TÜİK verilerine göre ihracat birim değer endeksinin ithalat birim değer endeksinde bölünmesiyle hesaplanan ve 2022 yılı Şubat ayında 74.5 olarak elde edilmiş olan dış ticaret haddi 10.4 puan artarak 2023 yılı Şubat ayında 84.9 oldu. Bu düzey 2021 Eylül ayından beri gözlenen en yüksek değer oldu. Buna karşın 100'ün altında kalan endeks Türkiye'nin dış ticaretinden zarar ettiğini net bir şekilde gözler önüne seriyor. Elbette son iki ayda miktar bazında ithalat artışında altın dış alımının etkisi büyük oldu.

İhracat İklimi Endeksi 52,6'ya yükseldi

ISO Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi martta üst üste ikinci ay artarak 52,6 seviyesinde gerçekleşti. Bu verinin, ihracat ikliminde Mayıs 2022'den bu yana en belirgin güçlenmeye işaret etti

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi rakamlarını açıkladı. İhracat İklimi Endeksi martta üst üste ikinci ay artarak 52,6 seviyesinde gerçekleşti. Bu gelişimin ihracatçıların talep koşullarının daha güçlü bir şekilde iyileşmesi, ana

pazarlardaki toparlanmaların hız kazanmasından kaynaklandığı vurgulandı.

MAYIS 2022'DEN BU YANA EN BELİRGİN GÜÇLENME

Endekste eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşmeye, 50'nin altındaki değerler ise bozulmaya işaret ediyor.

Şubat'ta 51,7 olan **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, mart ayında üst üste ikinci ay artarak 52,6 seviyesinde gerçekleşti. Bu veri, ihracat ikliminde Mayıs 2022'den bu yana en belirgin güçlenmeye işaret etti. İhracatçıların talep koşullarının daha güçlü bir şekilde iyileşmesi, ana pazarlardaki toparlanmaların hız kazanmasından kaynaklandı.

